

Carsten Lehmann Sørensen:

EF og Nord-Syd dialogen

1. Energikrisen og en ny økonomisk verdensorden

I en vis forstand blev der i 1973 gennem en firdobling af olieprisen i løbet af få måneder skabt en ny økonomisk verdensorden. De arabiske oliestater kunne ligesom de øvrige medlemmer af OPEC forvente at tjene så enorme pengebeløb i løbet af en kort årrække, at det nødvendige finansielle grundlag for at omskabe disse lande til industrialiserede, moderne samfund måtte antages at være til stede. I løbet af de første 5 år siden den eksplosionsagtige stigning i olieprisen har OPEC-landene tjent over 1 billion kroner!¹⁾

Regningen er blevet betalt nogenlunde ligeligt af OECD-landene med knap en $\frac{1}{2}$ billion kroner og af de olieimporterende u-lande med resten. Det kan derfor ikke undre, at det mest centrale problem i forbindelse med u-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden er deres hastigt stigende gældsforpligtelser.²⁾ Siden midten af 1970-erne har kravene om en generel eftergivelse af al gæld og sikring af stabile eksportindtægter været genstand for forhandlinger i et større antal internationale konferencer. Blandt disse blev konferencen for internationalt økonomisk samarbejde (forkortet CIEC), der fandt sted i Paris fra december 1975 til juni 1977, kendt under betegnelsen "Nord-Syd dialogen". Denne såkaldte dialog er imidlertid et langt mere bredtfavnende fænomen eller fællesnævner for alle de forhandlinger, der på den ene eller anden måde vedrører forholdet mellem de rige lande i Nord og de fattige udviklingslande i Syd, men denne artikel vil specielt koncentrere sig omkring CIEC.³⁾

De olieeksporterende landes samarbejde inden for rammerne af OPEC og de arabiske oliestaters dristige boykotaktion mod de rige stater i Nord kom til at præge atmosfæren i de efterfølgende for-

1) OECD Forecasts, December 1976.

2) Arthur Lewis, The Evolution of the International Economic Order, Princeton University Press, 1977.

3) Se i øvrigt Carsten Lehmann Sørensen, Danmark og EF i 1970erne, Borgen, 1978, hvor der her er citeret frit fra pp. 236-37.

Carsten Lehmann Sørensen:

EF og Nord-Syd dialogen

1. Energikrisen og en ny økonomisk verdensorden

I en vis forstand blev der i 1973 gennem en firdobling af olieprisen i løbet af få måneder skabt en ny økonomisk verdensorden. De arabiske oliestater kunne ligesom de øvrige medlemmer af OPEC forvente at tjene så enorme pengebeløb i løbet af en kort årrække, at det nødvendige finansielle grundlag for at omskabe disse lande til industrialiserede, moderne samfund måtte antages at være til stede. I løbet af de første 5 år siden den eksplosionsagtige stigning i olieprisen har OPEC-landene tjent over 1 billion kroner!¹⁾

Regningen er blevet betalt nogenlunde ligeligt af OECD-landene med knap en $\frac{1}{2}$ billion kroner og af de olieimporterende u-lande med resten. Det kan derfor ikke undre, at det mest centrale problem i forbindelse med u-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden er deres hastigt stigende gældsforpligtelser.²⁾ Siden midten af 1970-erne har kravene om en generel eftergivelse af al gæld og sikring af stabile eksportindtægter været genstand for forhandlinger i et større antal internationale konferencer. Blandt disse blev konferencen for internationalt økonomisk samarbejde (forkortet CIEC), der fandt sted i Paris fra december 1975 til juni 1977, kendt under betegnelsen "Nord-Syd dialogen". Denne såkaldte dialog er imidlertid et langt mere bredtfavnende fænomen eller fællesnævner for alle de forhandlinger, der på den ene eller anden måde vedrører forholdet mellem de rige lande i Nord og de fattige udviklingslande i Syd, men denne artikel vil specielt koncentrere sig omkring CIEC.³⁾

De olieeksporterende landes samarbejde inden for rammerne af OPEC og de arabiske oliestaters dristige boykotaktion mod de rige stater i Nord kom til at præge atmosfæren i de efterfølgende for-

1) OECD Forecasts, December 1976.

2) Arthur Lewis, The Evolution of the International Economic Order, Princeton University Press, 1977.

3) Se i øvrigt Carsten Lehmann Sørensen, Danmark og EF i 1970erne, Borgen, 1978, hvor der her er citeret frit fra pp. 236-37.

handlinger mellem Nord og Syd. Ønsket om en ny økonomisk verdensorden blev på FNs ekstraordinære generalforsamling i foråret 1974 udmøntet i en lang række krav til i-landene. Kravene skulle om nødvendigt tvinges igennem, hvorfor oliestaterne gjorde sig til talsmænd for verdens mere end 100 u-lande, og ikke mindst Algeriet spillede en særdeles aktiv rolle.⁴⁾ Nord og Syd skulle som to principielt ligestillede parter i dialogens form finde frem til en ny økonomisk verdensorden, der næppe kunne undgå også at blive en ny politisk verdensorden.⁵⁾ I årene siden har de mange u-lande fra Asien, Afrika og Latinamerika formået at udvise et imponerende sammenhold omkring disse krav,⁶⁾ hvorimod i-landene fra starten var splittet af interessemodsatninger af storpolitisk og økonomisk karakter. Selv de 9 EF-lande har haft meget store problemer med at reagere og forhandle i fællesskab eksempelvis på Paris-konferencen (CIEC).⁷⁾

2. Konfrontation eller Kooperation?

De arabiske oliestaters boykotpolitik og OPEC-landenes egenrådige flerdoblinger af olieprisen fik USA til at fremvise supermagtens refleksmæssige reaktioner, når den udsattes for en alvorlig trussel. Nixon-administrationens ivrigste fortalere for en konfrontationspolitik over for oliestaterne var finansminister Simon, der gennem indgreb til fremme af en overskudsproduktion af olie ønskede at trykke olieprisen og dermed bryde OPEC-kartellets magt. Udenrigsminister Kissinger fulgte trop og demonstrerede atter engang

4) Robert A. Mortimer, "Algeria and the Politics of International Economic Reform", Orbis, Vol. 21, Nr. 3 (1977), pp. 671-700.

5) Jagdish N. Bhagwati (ed.), The New International Economic Order: The North-South Debate, MIT, 1977. Michael Hudson, Global Fracture: The New International Economic Order, Harper, New York, 1977. Herberg Giersch (ed.), Reshaping the World Economic Order, Mohr, Tübingen, 1977.

6) Roger D. Hansen, "The Political Economy of North-South Relations; How Much Change?", International Organization, Vol. 29, Nr. 4 (1975), pp. 21-48.

7) Peter J. Katzenstein (ed.), "Between Power and Plenty: Foreign Economic Policies of Advanced Industrial States", International Organization, Vol. 31, Nr. 4 (1977) (om USA, Storbritannien, Japan, Tyskland, Italien og Frankrig).

sit uomtvistelige talent gennem dannelse af IEA (forkortelse for Det internationale Energiagentur).⁸⁾

USAs fremtræden i supermagtens klædedragt på Washington-konferencen i begyndelsen af 1974 for partnerne i OECD fik til gengæld Frankrigs præsident Pompidou og udenrigsminister Jobert til at reagere sensibelt anti-amerikansk tilsat en kraftig dosis gaullistisk dramatik. Ud fra en opfattelse af Frankrigs særlige position som en europæisk stormagt med særligt venskabelige relationer til den arabiske verden ville Pompidou under ingen omstændigheder støtte en konfrontationspolitik anført af Washington endsige lade sig indrullere i geleddet under amerikansk kommando.

Uden Frankrigs deltagelse forhandlede de øvrige 8 EF-lande, en række andre OECD-lande samt USA sig i løbet af 1974 frem til et krisefordelingssystem som kruntappen i IEA suppleret med retningslinier for energikonservering, forskning i alternative energikilder osv. Samtidig hermed støttede de samme 8 EF-lande Frankrigs ønsker om at indlede en euro-arabisk dialog tillige med en Nord-Syd dialog om energiproblemerne. Den euro-arabiske dialog startede langsomt op i foråret 1974 til slet skjult irritation for den vaklende Nixon-administration og specielt udenrigsminister Kissinger, der var travlt optaget af sit gloriøse "shuttle-diplomati" i Mellemøsten.⁹⁾ Disse gnidninger til trods måtte den amerikanske administration langsomt erkende, at dens oprindelige uforsonlighed nok mere havde genspejlet et psykologisk trauma hos en supermagt, der følte kontrollen med Mellemøstsituationen glide sig af hænde, end den havde været et virksomt middel. Dertil havde OPEC-landene optrådt for ræsonabelt i månederne efter de excessive prisforhøjelser, ligesom USA måtte sande, at afhængigheden af olieimporten ville være en kendsgerning mange år fremover.

Frankrigs nyvalgte præsident, Giscard d'Estaing, fortsatte ganske vist i den gaullistiske udenrigspolitikens fodspor, men uden unødigt dramatik og indgroet mistillid til USAs motiver. USAs nyud-

8) Louis Turner and Mary Hargreaves, "Die Energiefrage im Nord-Süd-Dialog", i Wolfgang Wessels (Hrg.), Europa und der Nord-Süd-Dialog, Europa Union Verlag, 1977, pp. 27-30.

9) Edmund Völker (ed.), Euro-Arab Cooperation, Sijthoff, Leyden, 1976.

nævnte præsident, Gerald Ford, havde ikke noget specielt ønske om at genere Frankrigs forslag om en international konference om energi og beslægtede problemer. På et topmøde i december 1974 på Martinique enedes Giscard og Ford om et kompromis, der banede vejen for Nord-Syd dialogen i Paris (CIEC).¹⁰⁾

For det første enedes man om at holde den socialistiske verden uden for Paris-konferencen til Kissingers store glæde og til udelt begejstring for den socialistiske verden selv, der med lettelse så sig fritaget for at deltage i en såkaldt dialog mellem de gamle kolonimagter og deres tidligere kolonier. Så længe en eventuel ny økonomisk verdensorden alene berørte den kapitalistiske verdensorden, så foretrak både Sovjetunionen og Kina at forholde sig passive, som man i øvrigt gjorde på andre internationale konferencer om forholdet mellem Nord og Syd.

For det andet enedes man om, at USA sammen med Saudi Arabien skulle overtage formandskabet for energi-komiteen og dermed lede og styre de energipolitiske drøftelser. Frankrigs præsident fik således grønt lys for sit ønske om en Nord-Syd dialog i Paris, men USA sikrede sig på forhånd en særdeles central placering. På tilsvarende måde sikrede USA sig i foråret 1975 de øvrige IEA-landes accept af en garanteret mindstepris på olie forud for et forberedende møde med u-landene anført af de selvbevidste olie-stater.

Dette første forberedende møde om en international konference om energi og beslægtede økonomiske problemer fandt sted i Paris i april 1975 og endte i totalt sammenbrud. Med kravet om en hidtil uset form for "linkage-politik" afviste u-landene pure i-landenes oplæg, således som det blev fremlagt af EF. Energiproblemerne blev kædet sammen med råvare- og udviklingsproblemer under parolen om en ny økonomisk verdensorden. Algeriet fordrede på vegne af over 100 u-lande en bastant opprioritering af de økonomiske interesser i den internationale politik. Svaret blev et JA, MEN....

En positiv reaktion udkrystalliserede sig langsomt i sommerhalvåret 1975 efter en række møder på multilateralt niveau inden

10) Wolfgang Wessels, "Der Nord-Süd-Dialog im internationalen Kontext", i Wolfgang Wessels (Hrg.), Europa und der Nord-Süd-Dialog, op.cit., pp. 7-10.

for IEA, OECD, IMF osv. såvel som en række bilaterale kontakter. På FNs 7. ekstraordinære generalforsamling i september formulerede i-landene omsider et klart JA, og i midten af oktober blev det andet forberedende møde afholdt i Paris. Her blev en lille eksklusiv kreds af 3 i-lande, USA, Japan og EF, sammen med 7 u-lande, Algeriet, Brasilien, Indien, Iran, Saudi Arabien, Venezuela og Zaire, enige om afholdelsen af en "Conference on International Economic Co-operation", kendt som CIEC eller Nord-Syd dialogen i Paris. Hvis FNs 7. ekstraordinære samling karakteriseres som i-landenes JA til at gå ind i en dialog om en ny økonomisk verdensorden, så kan man passende betegne CIEC som i-landenes tilføjelse i form af et MEN!

3. CIECs organisation

Konferencen om international økonomisk samarbejde åbnedes 16. december 1975 i Paris. I Kléber-bygningen på avenue Kléber bød præsident Giscard konferencens 27 deltagerlande velkommen. 8 industrialiserede lande, hvoraf de 9 EF-lande betragtedes som 1 deltager, mødtes med 19 udviklingslande, hvoraf ikke mindre end 7 var olieproducenter og medlemmer af OPEC. I tabel 1 ses en fuldstændig fortegnelse over Paris-konferencens deltagere. Desuden var en række internationale organisationer indbudt til at deltage som observatører: FN, OPEC, IEA, UNCTAD, OECD, FAO, GATT, UNIDO, UNDP, IMF og IBRD.¹¹⁾

Som en konsekvens af de forberedende møder skulle CIECs Ministerkonference bestå af 4 komiteer for henholdsvis energi, råvarer, udvikling og finanser. Komiteerne skulle fungere parallelt og således, at resultaterne af deres arbejde skulle ses i sammenhæng. Hver komité fik 15 medlemmer, hvoraf 5 var i-lande og 10 var u-lande, således som det fremgår af tabel 1. CIECs officielle sprog var engelsk, fransk, spansk og arabisk.

Som et symbolsk og praktisk udtryk for dialogen mellem i-lande og u-lande fik Ministerkonferencen såvel som hver af de 4 komiteer dobbelt formandskab. Canadas udenrigsminister McEachen præsiderede

11) "Declaration from Preparatory Meeting of the International Conference on International Economic Co-operation", Doc. 866, Agence Europe, 20.10.75, pkt. 3.

Tabel 1.

Deltagerne i CIEC, 1975-77. De 27 deltagende lande i Paris-konferencen om internationalt økonomisk samarbejde og deres fordeling på komité 1 om energi, komité 2 om råvarer, komité 3 om udvikling og komité 4 om finanser samt komiteernes formandskab angivet ved forkortelsen Fmd.

Industri-landene	1.	2.	3.	4.	Total
EF	X	X	Fmd.	Fmd.	4
USA	Fmd.	X	X	X	4
Japan	X	Fmd.	X	X	4
Australien		X			1
Canada	X		X		2
Schweiz	X			X	2
Spanien		X			1
Sverige			X	X	2
<hr/>					
Olie-landene					
Algeriet	X		Fmd.		2
Indonesien		X		X	2
Iran	X			Fmd.	2
Iraq	X			X	2
Nigeria		X	X		2
Saudi Arabien	Fmd.			X	2
Venezuela		X			2
<hr/>					
Udviklings-landene					
Argentina		X	X		2
Brasilien	X			X	2
Cameroon		X	X		2
Egypten	X			X	2
Indien	X		X	X	3
Jamaica	X		X		2
Jugoslavien		X	X		2
Mexico		X		X	2
Pakistan			X	X	2
Peru		Fmd.	X		2
Zaire	X	X	X		3
Zambia		X		X	2
<hr/>					
Total	15	15	15	15	

Kilde: Diverse oplysninger i Agence Europe, specielt Doc. 866, 20.10.75. Tabellen har tidligere været optrykt i konference-paper - Carsten Lehmann Sørensen, Features of European Integration, Institut for Statskundskab, marts 1977, p. 32 - samt i EF-kommissionens håndbog, Kort og godt om EF, København, Sept. 1977, p. 407-3.

over CIEC sammen med Venezuelas udenrigsminister Perez-Guerrero. Formandskabernes fordeling i de 4 komiteer fremgår af tabel 1.

CIEC udgør et overordentligt interessant eksperiment ikke blot blandt 1960ernes og 70ernes mange forsøg på at finde en egnet ramme for permanente forhandlinger mellem i-lande og u-lande, men må i det hele taget karakteriseres som den mest originale nyskabelse for mellemstatsligt samarbejde siden oprettelsen af FN, idet CIEC er det hidtil mest konsekvente forsøg på at praktisere repræsentativitetsmodellen som et alternativ til FN-systemets universelle karakter.

77-landegruppen, som siden etableringen af UNCTAD i 1964 er vokset til langt over 100 stater, repræsenteredes på CIEC af de største, stærkeste og mest indflydelsesrige u-lande, heriblandt ikke mindst de magtfulde OPEC-stater. På tilsvarende måde blev den vestlige verdens lande, hvoraf 24 er medlemmer af OECD, repræsenteret ved 8 stater, idet de 9 EF-lande besluttede sig til at finde en fælles repræsentation.

Afhængig af landenes særlige interesser og den almindelige betydning af deres deltagelse blev de 4 komiteers sammensætning afgjort således, at de lande blev udvalgt, der skønnedes bedst egnede til at sikre og garantere en effektiv og ansvarlig gennemførelse af komiteernes og dermed CIECs arbejde. Det samme repræsentativitets-princip, der afgørende bryder med fiktionen om alle staters lighed, lå til grund for udvælgelsen af formandskabslandene.¹²⁾ Som det ses af tabel 1 var kun EF, USA og Japan medlem af alle 4 komiteer, hvor de delte formandskaberne med Saudi Arabien, Peru, Algeriet og Iran. Til at bistå formændene oprettedes et mindre sekretariat under ledelse af Bernard Guitton.

4. EFs repræsentation i CIEC

Kært barn har mange navne. EFs repræsentations- og beslutningsform i forbindelse med deltagelsen i CIEC er blevet kaldt alt fra et bi-præsidentielt system til "kléberisation" inspireret af navnet på konferencebygningen. For første gang blev tandem-repræsentationen ved henholdsvis EF-kommissionen og Rådsformandskabet gennemført

12) Ibid., pkt. 4, 5 og 6.

ved en større og længerevarende international konference som en nydannelse i forhold til Kennedy-runden og Tokyo-runden i GATT, hvor EF-kommissionen alene har repræsenteret EF, men også i forhold til Den europæiske Sikkerheds- og Samarbejdskonference i årene 1973-75, hvor det udenrigspolitiske konsultationsmaskineri blev afprøvet med formandskabslandets delegation som talsmand for De Ni.

EF-landenes bi-præsidentiale repræsentation var langt fra givet på forhånd. Ganske vist havde EF-landene under det første forberedende møde i april 1975 lagt op til en fælles repræsentation, men umiddelbart før anden forberedende møde krævede Storbritannien ret til en selvstændig repræsentation. Den britiske regering fremhævede, at Storbritannien i løbet af få år ville blive et olieeksporterende EF-land, hvorfor landets interesser i Nord-Syd spørgsmålet ville afvige en del fra de øvrige EF-landes. Formentlig har dette krav været taktisk bestemt i et forsøg på at presse de øvrige EF-lande i retning af en fælles energipolitik, der bl.a. skulle indeholde en aftale om garanterede mindstepriser for Nord-sølienen og andre energiformer. Tillige kan den britiske regering udmærket have haft svært ved at affinde sig med, at Det forenede Kongerige for første gang efter tilslutningen til EF ikke kunne sende en selvstændig delegation til en så omfattende og betydningsfuld konference som CIEC. I hvert fald måtte problemets løsning bringes op på topmødeniveau i forbindelse med Det europæiske Råds møde i Rom i begyndelsen af december 1975. At dømme efter ansigtsudtrykkene og kuløren hos den britiske premierminister, tyske kansler og franske præsident syntes problemets løsning at have krævet en del overtalelse. Hvert EF-lands taleret ved ministerkonferencerne blev knæsat som et princip, men bortset fra udenrigsminister Callaghans tale under åbningskonferencen blev denne taleret ikke siden udnyttet eller misbrugt.¹³⁾

Deltagelsen i CIEC stillede krav om koordination på alle niveauer i et hidtil ukendt omfang, som søgtes løst gennem ad hoc procedurer. EF-kommissionen skulle i overensstemmelse med dens traktatretlige kompetence tage initiativet og starte EFs beslut-

13) Jonathan Carr, "Die europäische Gemeinschaft und der Nord-Süd Dialog", i Wolfgang Wessels (Hrg.), Europa und der Nord-Süd Dialog, op.cit., pp. 11-15.

ningsproces gennem fremlæggelse af rapporter og rekommandationer, men CIECs uhyre brede emnekreds skabte behov for en særlig koordination mellem de involverede generaldirektorater. En såkaldt "Task-Force" blev oprettet under ledelse af Manfred Caspari fra DG I og med lederne af de involverede generaldirektorater som medlemmer, heriblandt DG VIII for udvikling. Det forberedende arbejde blev udført i det mest berørte generaldirektorat, men Casparis ad hoc gruppe var ingenlunde et gummistempel, tværtimod.¹⁴⁾

Når kommissærerne havde godkendt oplægget, blev det sendt videre til behandling i en af de 4 arbejdsgrupper svarende til CIECs 4 komiteer, der blev oprettet under Coreper. Møderne i CIECs 4 komiteer strakte sig normalt over 2 uger pr. måned, hvorfor de delegeredes arbejdstid passende kunne deles ligeligt mellem "konference-tid" og "forberedelses-tid". Forud for en møderække i CIECs komiteer udarbejdede hver af de 4 arbejdsgrupper under Coreper over en 2-3 mødedage et fælles oplæg for EFs stillingtagen til dette eller hint. 20-30 embedsmænd fra Kommissionens eurokrati og fra medlemslandenes permanente repræsentationer eller nationale administrationer deltog i hvert arbejdsgruppemøde. Under den efterfølgende godkendelse eller videre behandling af arbejdsgruppernes indstilling i en ad hoc gruppe på højeste embedsmandsniveau - kaldt Coreper "B" - deltog EFs to talsmænd ved CIEC, hvoraf den ene tillige fungerede som formand for Coreper. Det var for et halvt år ad gangen Luxembourgs, Hollands og Storbritanniens permanente repræsentant i nævnte rækkefølge. Arbejdsdelingen mellem Edmond Wellenstein og Corepers formand blev aldrig formaliseret, men løst pragmatisk på ad hoc basis.¹⁵⁾

Forhandlingerne i Paris-konferencen stillede endvidere skærpede krav til EF-landenes nationale koordinations-procedurer, således at alle berørte ministerier kunne involveres i bestræbelserne for at koordinere et EF-lands stillingtagen til dette eller hint i hver af CIECs 4 komiteer og i hver af Corepers dertil svarende 4 arbejdsgrupper. For at fuldende indtrykket af en meget omfattende

14) Stephen Taylor, "EEC Co-ordination for the North-South Conference", The World Today, Nov. 1977, pp. 433-77, her p. 434.

15) Agence Europe, 21.1.76 samt Stephen Taylor, op.cit., pp. 435-37.

de mødeaktivitet må det ikke glemmes, at CIEC var en fast bestanddel af dagsordenen for EF-landenes ministre i nationale regeringsmøder, i Rådsmøder i EF-regi såvel som på topmøderne i Det europæiske Råd.

Under møderækkerne i CIEC var EF-landene repræsenteret ved de to talsmænd, der sammen med embedsmandsdelegationerne fra de 9 EF-lande fastlagde forhandlingspositionerne gennem en fortløbende koordination på stedet. Det normale dagsprogram omfattede for det første et møde mellem hvert EF-lands delegationsmedlemmer, der hver fulgte arbejdet i de 4 komiteer. Dernæst fulgte et koordinationsmøde mellem de 9 delegationsledere sammen med de to talsmænd, Corepers formand og Edmond Wellenstein. Formiddagens tredje møde var EF-talsmændenes koordinationsmøde med de øvrige I-landes repræsentanter, heriblandt især USAs repræsentant. Herefter kunne møderne i de 4 komiteer begynde med u-landenes repræsentanter, der ligeledes havde brugt det meste af formiddagen til at koordinere synspunkterne.¹⁶⁾

Arbejdet i CIECs 4 komiteer havde karakter af symposier mellem eksperter fra de 27 deltagende lande. I alt var omkring 200 embedsmænd fortløbende inddraget i hvert komitémøde.¹⁷⁾ Disse personers voksende kendskab til hinanden i kraft af de mange møder og de måske endnu mere værdifulde uformelle kontakter i forbindelse med møderne kunne i flere henseender betragtes som et vægtigt bidrag til en succesrig afslutning på CIEC. Imidlertid syntes den voldsomme mødeaktivitet at have fremmet koordinationen for koordinationene egen skyld i et sådant omfang, at embedsmændene efterhånden blev mindre egnede til at finde løsninger på problemerne. Manglen på politisk lederskab bl.a. i forbindelse med præsidentvalget i USA og EF-landenes indbyrdes uoverensstemmelser og deraf manglende evne til at tage initiativer syntes yderligere at fremme

16) Edmond Wellenstein, "Der Pariser "Nord-Süd-Dialog". Die Konferenz über internationale wirtschaftliche Zusammenarbeit", Europa-Archiv, Nr. 17, 10.9.77, pp. 561-70. Stephen Taylor, op.cit., p. 436.

17) Agence Europe, 13.2.76, citeret efter Bernard Guitton og Albert Dondelinger. Omkostninger ved sekretariatets drift fordeltes 50:50 mellem u-lande og i-lande, heraf 25 pct. for EF.

en uheldig udvikling, der imidlertid må vurderes i tilknytning til de substantielle problemer, sådan som de blev behandlet i CIECs 4 komiteer.¹⁸⁾

4.1. Energi

Komiteen for energipolitiske spørgsmål viste sig hurtigt at være CIECs centrale komité. Mere end de øvrige komiteer kom energikomiteen til at fungere som et sagligt arbejdsforum for udveksling af informationer og synspunkter. Som en indrømmelse over for den amerikanske regerings tøvende accept af Paris-konferencen fik USA som verdens største importør af olie tildelt formandskabet sammen med verdens største olieeksportør, Saudi Arabien, der i mange henseender kan betragtes som USAs allierede. Ambassadørerne Stephen Bosworth og Abdul-Hadi Taher søgte som formænd at nedspille ideologiske modsætninger til fordel for en sagligt præget analyse af energisituationen, samarbejdsmulighederne, prisudviklingen, markedsforholdene osv.¹⁹⁾

I-landene fremhævede, at de stærkt stigende oliepriser i 1973-74 havde forårsaget en økonomisk krise, og at nye prisstigninger meget vel kunne slå i-landenes økonomiske systemet i stykker. Også u-landene vendte sig imod yderligere prisstigninger, medens OPEC-landene tværtimod anså prisstigningerne for en lykkelig ting for alle. Ondets rod var ifølge OPEC-landene ikke de stigende priser, men i-landenes utrolige ødsleri med de stærkt begrænsede oliemængder. Prisstigningerne havde på en gavnlig måde skabt stigende forståelse for knaphedsproblemet og øget interessen for at nedsætte olieforbruget gennem besparelser og større brug af alternative energiformer.²⁰⁾

Energi-komiteen blev således et forum for argumenter for og imod prisstigninger på olie, hvor henvisninger til de knappe olie-reserver, det faktiske forbrug af olie, de mulige alternativer til olie osv. blev genstand for detaljerede og indgående analyser. OECD-sekretariatets dristige forsøg på at lave en første prognose

18) Jonathan Carr, op.cit., pp. 16-22.

19) Louis Turner and Mary Hargreaves, op.cit., p. 26 ff.

20) Agence Europe, 28.4.76.

for udviklingen i de næste 10 år for 1975-85 med en påpegning af en sandsynlig mangel på olie fra midten af 1980erne fik betydning for energi-komiteens drøftelser såvel som for den energipolitiske debat i eksempelvis Danmark.²¹⁾

Hverken energi-komiteens centrale placering på CIEC eller drøftelsernes saglige præg formåede at skjule endsige løse de fundamentale problemer, som skilte parterne. Det stod ret hurtigt klart, at det eneste realistiske resultat af komiteens arbejde sandsynligvis ville være en fortsættelse af producent- og forbrugerlandenes udveksling af informationer og synspunkter inden for det af USA foreslåede internationale energi-institut eller på anden vis. Producentlandene måtte nødvendigvis opfatte en sådan institutionalisering af dialogen eller diskussionen som en form for binding af deres manøvrerfrihed inden for OPEC, hvorfor en eventuel fortsat dialog blev gjort afhængig af i-landenes beredvillighed til at give indrømmelser inden for de øvrige komiteers arbejdsområder. Denne sammenkædning af energipolitikken med u-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden lå bag Paris-konferencens afholdelse og blev fastholdt til det sidste.

4.2. Råvarer

Sukker, hvede, kobber, gummi, bauxit, bly og zink havde med ringe succes været omfattet af internationale aftaler, ligesom der i 1975-76 blev indgået nye aftaler for tin, kaffe og kakao. Internationale råvareaftaler havde været genstand for drøftelser i flere år inden for GATT og blev bragt frem både på den 6. og 7. ekstraordinære FN-samling i henholdsvis maj 1974 og september 1975. I CIECs råvare-komité indtog i-landene en særdeles undgivende holdning indtil UNCTAD-konferencen i Nairobi i maj 1976. Her blev i-landene konfronteret med det såkaldte integrerede råvareprogram

21) Louis Turner and Andrey Parry, "The Next Steps in Energy Cooperation", The World Today, Vol. 34, Nr. 3 (1978), pp. 89-100. Guy de Carmoy, "The European Alternatives: The Community Energy Policy: Oil", Government and Opposition, Vol. 12, Nr. 4 (1977), pp. 411-29. N.J.D. Lucas, Energy and the European Communities, European Publications, London, 1977.

for 18 råvarer udarbejdet af UNCTADs sekretariat under ledelse af Gamani Corea.²²⁾ Råvareprogrammet blev koblet sammen med et krav om indeksering. I-landenes reaktion kan bedst karakteriseres som panisk, hvilket stærkt medvirkede til at gøre de følgende måneders debat stærkt ideologisk og følelsesladet.

Corea-planens råstofprogram byggede på principperne om støtteopkøb ved priser under et garanteret minimum og lagerfrigørelse ved priser over et vedtaget maksimum. For at billiggøre og lette støtteopkøbene, der i sig selv ville tjene til at stabilisere råvarepriserne, skulle finansieringen administreres af en fælles fond i en størrelsesorden af 5-10 milliarder dollars. For at hindre, at et garanteret prisniveau på eksempelvis så og så mange dollars pr. ton kunne blive undermineret i tilfælde af fald i dollarens værdi i forhold til guld eller andre valutaer, blev kravet om indeksering formuleret. Medens EF-landene på energi-området stillede sig bag USA, så markerede de sig stærkt på råstofområdet, men med en defensiv og negativ holdning grænsende til hysteri.²³⁾

Anført af Tysklands økonomiministerium i snæver kontakt med det franske kastede EF-landene sig ud i en ideologisk kamp mod dette formodede angreb på den frie markedsøkonomis fundamentale principper. Ud fra en nul-sums tankegang, hvor den enes gevinst er den andens tab, blev indekseringskravet angrebet for at ville virke inflationsskabende og i særlig grad være til ugunst for lande med en lav inflationstakt som Tyskland. Råstofprogrammet måtte formodes at føre til overskudsbjergene af kobber og bomuld som en parallel til EFs interne problemer med smørbjerge og vinsøer. Garanterede mindstepriser måtte i adskillige tilfælde formodes at være til større gavn for Canada, Sovjetunionen og Australien end for u-landene. Markedsforholdene og produktionsstrukturerne ville langsomt, men sikkert blive forvredet. Råvarefonden måtte anses for alt for bekostelig og ville sandsynligvis hurtigt udvikle sig til en overbureaukratiseret kæmpeorganisation kontrolleret af u-landene.²⁴⁾

22) Gamani Corea, "UNCTAD and the New International Economic Order", International Affairs, April 1977.

23) Wolfgang Hager, "Die Rohstoffproblematik im Nord-Süd Dialog", i Wolfgang Wessels (Hrg.), Europa und der Nord-Süd Dialog, op.cit., pp. 39-50.

24) Geoffrey Goodwin, "The Unctad Common Fund - Challenge and Response", The World Today, November 1977, p. 425.

Økonomiminister Friedrichs fra Det frie demokratiske Parti gav tonen an støttet af kansler Schmidt. Selv den hollandske regering syntes at acceptere de fremførte indvendinger imod en råvarefond, men af mere moralsk prægede grunde støttede Holland i princippet en råvarefond. Også den danske holdning var præget af ambivalens i valget mellem påståede økonomiske realiteter og u-landspolitiske idealer. På EF-landenes topmøde i Haag, november 1976, viste EF-landene sig ude af stand til at formulere et modspil, og den meget forsigtige accept i foråret 1977 af en fælles råvarefond var stærkt præget af Tysklands minimalistiske og anti-dirigistiske indstilling, der i 1977-78 virkede lammende for fortsatte forhandlinger.²⁵⁾

4.3. Udvikling

Samtlige aspekter af udviklings-problematikken var i årene frem til 1975 blevet behandlet i FN, UNCTAD, UNIDO og en række andre internationale fora, men ikke desto mindre krævede Algeriet dette punkt på CIECs dagsorden. Algeriet ved ambassadør Ais Challal fik sammen med EF-kommissionens netop afgåede generaldirektør for eksterne relationer, Edmond Wellenstein, formandskabet for CIECs komité for udvikling. Drøftelserne dækkede et nærmest uoverskueligt sæt af problemer, det søgtes samlet omkring den statslige u-landsbistand, den internationale handel, industrialisering og teknologioverførsel samt fødevareproblemerne.²⁶⁾

I betragtning af, at u-landenes offentlige (kontra private) gæld var vokset til 80 milliarder dollars, medens i-landenes offentlige (kontra private) bistand i 1974 ikke nåede meget over 10 milliarder, så måtte u-landenes krav om øget bistand og en realisering af 0,7 pct. målet senest i 1980 anses for relativt moderate. Generelt stillede EF-landene sig positive til en opfyldelse af en offentlig u-landsbistand på 0,7 pct. af nationalproduktet,

25) Geoffrey Goodwin and James Mayale, "The European Alternatives: International Commodity Policy: EEC Policies and Options", Government and Opposition, Vol. 13, Nr. 1, pp. 3-20. For en videre diskussion af disse problemer se Hans-Henrik Holms artikel i dette nummer.

26) Gerard Tardy, "Entwicklungsfragen im Nord-Süd Dialog", i Wolfgang Wessels (Hrg.), Europa und der Nord-Süd-Dialog, op.cit., pp. 65-76-

ligesom man var villig til at tilføre Verdensbank-gruppen, UNDP og andre internationale organisationer øget kapital for derigennem at afhjælpe u-landenes kapitalbehov. USA indtog en mere forbeholden stilling på en række områder, men var ligesom EF-landene indstillet på i særlig grad at øge hjælpen til de 29 mindst udviklede lande (med en pr. capita indkomst under 200 dollars i 1974-priser).²⁷⁾

U-landenes krav om fri adgang for deres eksport til i-landenes markeder blev henvist til behandling i GATT og den igangværende Tokyo-runde med tilsagn om udvidelse af de generelle præference-systemer. Det blev dog samtidig påpeget, at halvdelen af stigningen i u-landenes eksport alene faldt inden for tekstiler, beklædning og elektriske apparaturer, hvilket i særlig grad havde begunstiget lande som Brasilien, Mexico, Indien, Hongkong og Sydkorea.

UNIDO havde i årene 1973-75 behandlet industrialiseringsproblemet og problemerne omkring teknologioverførsel, hvor det blev formuleret som et mål, at u-landene i år 2000 skulle opnå en andel af verdens industriproduktion på 25 pct. EF-landene stillede sig generelt imødekommende ligesom USA, der mere konkret foreslog et internationalt institut for industrialiseringsproblemer. Imidlertid syntes dialogen at blive hæmmet af u-landenes manglende vilje eller lyst til at give vidtgående garantier for investeringer af offentlig såvel som privat art.

Fødevarerproblemerne omfattede et bredt spektrum af vitale spørgsmål. De eneste mere konkrete resultater af udviklingskomiteens arbejde syntes at være en sikring af Den internationale Landbrugsfond (forkortet IFAD) som en udløber af Verdensfødevarer-konferencen i Rom i november 1974, hvor OPEC-landene og OECD-landene indbetaler hver ½ milliard dollars, samt et særligt hjælpeprogram til en værdi af 1 milliard dollars administreret af IDA under Verdensbanken. U-landenes mange krav på udviklingsområdet

27) Mary Sutton, The Institutions of the EEC: How Development Cooperation Policy is Formulated, Dublin, 1976. Mary Sutton, The EEC and the Developing World, Dublin, 1976.

blev endnu engang artikulereet, men CIEC bidrog ikke til en tiltrængt aggregering af kravene. EF-landenes passivitet kunne ikke skjules, end ikke af Edmond Wellensteins personlige indsats.

4.4. Finanser

De finansielle problemer blev først foreslået inddraget i CIEC så sent som i august 1975 på initiativ af Saudi Arabien. EF repræsenteret ved Corepers formand og Irans ambassadør Muhammed Yeganeh delte formandskabet for CIECs finanskomité. Der var enighed om, at de finansielle problemer skulle behandles i snæver tilknytning til arbejdet i de øvrige komiteer, men alligevel var det svært at blive enige om drøftelsernes konkrete indhold. I-landene ønskede så vidt muligt igangværende forhandlinger i IMF, IBRD og inden for OECD om en særlig støttefond klart adskilt fra komiteens drøftelser, medens u-landene nærmest opfattede komiteens arbejde som en forlængelse af den 7. ekstraordinære FN-samling.

Allerede før UNCTAD-konferencen i Nairobi var u-landenes stigende gældsbyrde blevet det helt centrale tema for finans-komiteen. Gælden var i 1974 nået op over 150 milliarder dollars og var hastigt stigende med 10 milliarder i 1973, 28 milliarder i 1974 og 37 milliarder i 1975. En række u-lande blev kendt som MSA-landene (forkortelse for "most seriously affected"), der i særlig grad blev et offer for olieprisstigningerne og den økonomiske krise. U-landene formulerede krav om særbehandling af MSA-landene samt andre ordninger til lettelse af gældsbyrden. Disse krav blev på initiativ af Pakistan skærpet i retning af en generel eftergivelse af al gæld. Som eneste i-land havde Sverige allerede transformeret de fleste lån til gaver og kunne derfor næsten omkostningsfrit støtte kravet om generel gældsfrigørelse.²⁸⁾

Alle øvrige i-lande inklusive Holland var enige om at afvise kravet. EF-landene drøftede en række forskellige forslag af mindre vidtgående karakter, bl.a. et hollandsk forslag om en moratorieordning af 1-2 års varighed, men endte med at afvise enhver gene-

28) Klaus Boeck, "Finanzierungsprobleme im Rahmen des Nord-Süd-Dialogs", i Wolfgang Wessels (Hrg.), Europa und der Nord-Süd-Dialog, op.cit., pp. 51-64.

rel ordning til fordel for en erklæret velvilje til at hjælpe u-landene individuelt sag-for-sag med særligt henblik på MSA-landenes prekære situation.²⁹⁾

5. CIECs forløb og resultat

"De industrialiserede lande kan bede Den tredje Verden om garantier for investeringer, sikkerhed for forsyninger og oliepriser på et rimeligt niveau på betingelse af, at i-landene for deres vedkommende er parate til at give væsentlige modydelse på områder, som u-landene tillægger den største betydning". Dette burde være det væsentligste resultat af CIEC, mente EF-kommissionen i et memorandum fra foråret 1977, og pegede hermed ret præcist på årsagerne til Paris-konferencens magre resultater under den afsluttende runde i maj-juni 1977 og Nord-Syd dialogens faktiske ophør i 1977-78.³⁰⁾

CIECs første fase af analyserende, reflekterende og informerende karakter strakte sig over 4 forhandlingsrunder i februar, marts, april og juni 1976, medens maj måned var helliget UNCTAD IV i Nairobi. U-landenes krav om en lettelse af gældsbyrden og en sikring af deres eksportindtægter var fremlagt i klar og utvetydig form efter intern debat i Manila i februar, Nairobi i maj, Colombo i august og Mexico i september 1976. Efter den 5. forhandlingsrunde i juli blev CIECs 2. fase afbrudt indtil videre af u-landene, som dermed søgte at lægge pres på i-landene i retning af en hel eller delvis accept af de fremsatte krav. Efterårets valg til den tyske Forbundsdag og det amerikanske præsidentvalg gjorde de 2 toneangivende lande blandt i-landene uvillige til at indgå på andet end et kosmetisk kompromis i september, der sikrede afholdelsen af endnu 3 forhandlingsrunder i september, oktober og november. Usikkerheden omkring udfaldet af OPEC-landenes møde i december bidrog yderligere til at gøre atmosfæren "mere elektrisk end sædvanligt", og en planlagt ministerkonference som afslutning på CIECs 2. fase blev udskudt til foråret 1977. EF-landene evnede ikke at formulere selvstændige forhandlingsinitiativer uden om et

29) "Relief for the Poorest", The Economist, 4.3.78.

30) Agence Europe, 30.3.77.

USA præget af præsidentvalgets langsomme og opslidende afvikling. "Wait for Carter" blev i mere end én forstand betegnende for Nord-Syd dialogens udvikling fra sommeren 1976 til foråret 1977.

I februar-marts nyformuleredes i-landenes forhandlingsposition inden for rammerne af IEA og OECD. USA accepterede den såkaldte "Fourcade-formel" for et system af stabiliseringsaftaler som grundlag for en fælles råvarefond i modsætning til en hel- eller halvautomatisk transfereringsprocedure, ligesom Carter-administrationen accepterede en lettelse af de fattige u-landes gældsbyrde efter et "case-by-case" princip. EF-landenes stats- og regeringschefer fejrede i marts 20 årsdagen for Rom-traktaternes underskrivelse med et topmøde, hvor de luftede ideen om en eksportindtægtsstabiliseringsbank efter Lomé-konventionens Stabex-model,³¹⁾ men Carter-administrationens vicefinansminister Fred Bergsten og viceudenrigsminister Ricard Cooper syntes mindre begejstrede.

Den særlige UNCTAD-session i marts-april om en integreret råvarefond sluttede med en principiel accept fra i-landene, hvorefter CIECs formandskab kunne forberede de afsluttende komitémøder i maj og den afsluttende ministerkonference i maj-juni. Den 4. juni sluttede CIEC præget af få resultater, skuffelse og forvirring. I-landenes økonomiske topmøde i maj i London var præget af en "konstruktiv forsigtighed", der var utilstrækkelig i sit substantielle indhold til at sikre en fortsættelse af CIECs implícite knæsettelse af "linkage-strategiens" fundamentale betydning for Nord-Syd dialogen.³²⁾

Substantielt var resultaterne af CIEC få og små, hvorimod koordinationsprocessen og beslutningsprocessen EF-landene imellem og EFs bi-præsidentiale repræsentationssystem høstede mange anerkendende ord på vejen. Kritiske røster har antydnet at diplomaternes voldsomt store mødeaktivitet og deraf følgende arbejdspressen måske i sig selv bidrog til at svække forhandlingernes substantielle indhold.³³⁾ I hvert fald var tiden til selvransagelse og

31) Alting von Geusau, The Lomé Convention and a New International Economic Order, John F. Kennedy Center, Wijthoff, 1977.

32) Immo Stabreit, "Die Ergebnisse der KIWZ im Energiebereich", Europa-Archiv, No. 17, 10.9.77, pp. 571-76.

33) Wolfgang Hager, op.cit., p. 48.

reflektion meget knap, hvilket er en mulig forklaring på, at det politiske pres på den afsluttende minister-konference for at opnå synlige resultater kom for sent til at ændre konference-diplomatiets indbyggede enerti.

Sammenlignet med eksempelvis UNCTAD-konferencen i Nairobi brugte EF-landene kun omkring 1/4 af tiden i CIEC på intern koordination,³⁴⁾ idet den oprindeligt valgte beslutningsprocedure blev fraveget i takt med CIECs udvikling i 1976. Til at begynde med måtte nye forslag fra andre i-lande eller fra u-landene forelægges arbejdsgrupperne i Bruxelles såvel som Coreper, førend EF-landenes delegationsledere i Paris kunne formulere et svar, som kunne præsenteres af én af de 2 EF-talsmænd. Efterhånden blev denne omstændelige og rigoristiske beslutningsform afløst af en større manøvfrihed for EF-landenes delegationsledere, der på stedet - eller i et tilstødende lokale - formulerede EFs stillingtagen formelt set efter mandat fra Coreper. EF-landenes evindelige "huddle"-møder udvirkede megen irritation og mange ironiske bemærkninger, men sammenlignet med den interne beslutningsevne hos andre deltagergrupperinger evnede de 9 EF-lande i egentlig forstand at optræde som en enhed.³⁵⁾

Efter mønster fra UNCTAD-konferencerne blev der i løbet af CIECs 2. fase og under den afsluttende møderække i maj-juni etableret kontaktgrupper på tværs af komité-strukturen. CIEC-formandskabet tillod højst 4 i-lande og 5 u-lande at være repræsenteret, hvorved deltagerantallet kunne begrænses til 15, medens komiteernes deltagerantal normalt ikke var under 150. I disse kontaktgruppemøder var EF repræsenteret ved de to talsmænd fra henholdsvis Kommissionen og EF-formandskabet samt en tredje delegeret, hvis opgave var til stadighed at holde EF-landenes forskellige ekspertgrupper orienteret og indhente nye fælles standpunkter, hvor det var påkrævet.³⁶⁾

Under den afsluttende minister-konference dannedes arbejdsgrupper bestående af en snævrere kreds af lande end de 4 komiteer. Energi- og finansproblemerne blev behandlet samlet i én gruppe be-

34) Ibid.

35) Stephen Taylor, op.cit., p. 437.

36) Ibid., p. 438.

stående af EF (repræsenteret ved kommissær Cheysson), USA, Japan, Schweiz, Sverige, Saudi Arabien, Indien, Brasilien, Jamaica, Irak, Venezuela og Iran. Råvare-problemerne blev drøftet mellem EF (repræsenteret ved Rådets formand, udenrigsminister David Owen), Australien, Indonesien, Zambia, Zaire, Jugoslavien, Mexico, Nigeria, Peru og Argentina. Endelig blev udviklings-problemer behandlet af EF (repræsenteret ved Kommissionens formand, Roy Jenkins), Canada, Sverige, Algeriet, Pakistan, Egypten og Cameroon.³⁷⁾ Sammensætningen af disse tre arbejdsgrupper antyder, at CIECs repræsentativitetsmodel her blev søgt anvendt i sin yderste konsekvens.

EFs beslutningsproces under CIEC - "Kléberisation" - gengav Kommissionen noget af dens fordums rolle som initiativtager og mægler, fremmede en hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem EF-landenes delegationsdeltagere såvel som et omfattende net af personlige kontakter og gav mulighed for at afprøve systemet med en dobbelt talsmand fra henholdsvis Kommissionen og Rådets formandskab. Som en naturlig konsekvens af EFs udvikling til paraplyorganisation for et omfattende samarbejde af mellemstatslig karakter mellem 9 vesteuropæiske lande, måtte den særlige beslutningsform under CIEC-forhandlingerne nødvendigvis resultere i en yderligere forøgelse af antallet af kontakter mellem EF-landene på alle niveauer - men fortsat med den fuldstændige suverænitæt hos landenes regeringer. Så snart Kommissionens forslag og initiativer overgik til arbejdsgrupperne under Coreper, så var EF-koordinationen lagt i hænderne på ministrene i Rådet og deres stedfortrædere i Coreper. EF-landenes manglende villighed til at afgive politisk og forfatningsmæssig suverænitæt var under CIEC lige så umærkelig som både før og siden.³⁸⁾

Tværtimod kan CIEC måske have bidraget til at skærpe bevidstheden hos flere EF-lande om, at de var deltagere i i-lande-gruppen, og at deltagelse i den større gruppe i flere henseender måtte forekomme mere væsentligt end medlemskabet af EF. På den ene side gjorde Tyskland hurtigt fælles front med USA i modstanden mod enhver form for indgreb i de postulerede frie markeds kræfter, medens

37) Agence Europe, 1.6.77.

38) Stephen Taylor, op.cit., pp. 440-41.

på den anden side Holland sammen med Sverige aktivt støttede de fleste krav om en ny økonomisk verdensorden. Danmark sympatiserede ligesom Belgien og Frankrig mest med det hollandske synspunkt, men indtog ligesom de øvrige EF-lande en overvejende passiv og afventende holdning. Åbenbart havde henholdsvis Holland og Tyskland mere til fælles med henholdsvis Sverige og USA end med EF-partnerne i øvrigt. Styrken i den tysk-amerikanske "alliance" var af en sådan grad, at disse to lande totalt dominerede i-landenes fælles stillingtagen og i den afsluttende fase nærmest tvang Holland og Sverige til at bryde sammenholdet i i-lande-gruppen. Disse mere eller mindre åbenlyse interesse modsætninger i-landene imellem bidrog til at skjule de mindst lige så fundamentale og hastigt voksende interesse modsætninger inden for u-landsgruppen. I månederne efter CIECs afslutning blev det stadigt mere påfaldende, hvor lidt forhandlingskontakterne mellem Nord og Syd havde præg af en dialog.

6. Nord-Syd dialogens fortsættelse

CIEC sluttede i juni 1977, men "Nord-Syd dialogen fortsætter", lød de optimistiske røster den sommer. Imidlertid var der meget lidt at have optimismen i, og dialogen syntes på det nærmeste bragt til standsning ved udgangen af 77. Opfølgningen på FNs særlige session i september endte uden resultat, idet parterne måtte opgive at nå til enighed om en vurdering af CIEC og i stedet indlede FNs 32. ordinære samling. Det er muligt, at forskellige strukturændringer omkring ECOSOCs status og FN-sekretariatets opgaver kan gøre FN til et egnet forum for Nord-Syd dialogen engang i 1980erne, men selve organiseringen og afholdelsen af CIEC fra 1975 til 77 kan på mange måder betragtes som en implicit mistillidserklæring til FN.

Medens FNs rolle i den fortsatte dialog synes uklar, så vil UNCTAD i flere henseender udgøre rammen omkring dialogens fortsættelse i resten af 1970erne. UNCTAD-konferencerne med deltagelse af alle næsten 150 medlemslande har traditionelt været afviklet hvert fjerde år, sidst i Nairobi, maj 1976. UNCTAD V er imidlertid blevet fremskyndet til maj 1979 og vil efter planen finde sted i Manila. Sandsynligvis vil individuelle råvareaftaler, en integreret råvarefond samt gældsproblemer komme op til debat og forhandling.

Inden Manila-konferencen vil der formentlig være afsluttet individuelle råvareaftaler for kobber, gummi og jute i tillæg til eksisterende aftaler for tin, kakao, kaffe og sukker. Herudover har UNCTADs sekretariat foreslået aftaler for bananer, bauxit, fosfater, hårde fibre, jernmalm, kød, mangan, te, tropisk tømmer, uld og vegetabiliske olier.³⁹⁾ Tyskland har i et memorandum fra april 1977 yderligere foreslået produkter som korn, ris, sisal, tungsten, zink og citrus-frugter inddraget.⁴⁰⁾

I november-december 1977 forsøgte UNCTADs særlige session for en integreret råvarefond at fortsætte CIECs drøftelser, men forhandlingerne sluttede i begyndelsen af december uden enighed om noget som helst og havde mest af alt karakter af et totalt sammenbrud. Medens u-landene forestiller sig en ny international organisation med vidtgående beføjelser, betydelige finansielle midler og et automatisk flertal af u-lande i de styrende organer, så synes i-landene meget lidt tilbøjelige til at ville acceptere andet og mere end en banklignende støtteorganisation. I et bemærkelsesværdigt memorandum fra efteråret 1977 skitserer EF-kommissionen et "pooling-system", hvorefter de forskellige individuelle råvareaftaler efter fælles retningslinier kan deponere en del af deres finansielle ressourcer i en central fond til gengæld for garanterede trækingsrettigheder. En kombination af egenkapital, nationale garantitilsagn samt lånoptagelse på det internationale kapitalmarked kan udgøre et effektivt sikkerhedsnet i tilfælde af overtrækning, men i øvrigt vil netop "pooling-systemet" stille relativt små krav til fondens likviditet under "normale" omstændigheder.⁴¹⁾

Holland har delvis støttet af Danmark argumenteret for i højere grad end "pooling-systemet" at gøre fonden til et styringsinstrument, medens de store EF-lande indtil videre har forholdt sig passive. Ændringerne i den tyske regering i begyndelsen af 1978 kan imidlertid være signalet til en mere aktiv tysk politik forud for UNCTAD V.⁴²⁾ Uanset rækkevidden af en kursændring i i-landenes

39) Agence Europe, 1.4.77.

40) Agence Europe, 7.4.77.

41) Agence Europe, 23.9.77.

42) "Fatales Ruf", Der Spiegel, Nr. 18, 1978.

stillingtagen til u-landenes krav om en fælles fond, så må det betragtes som givet, at i-landene vil gøre kravet om vejet eller vægtet indflydelse i fondens styrende organer til en forudsætning for deres deltagelse.

I marts 1978 sluttede en særlig UNCTAD-session om gældsproblemet med vedtagelsen af en række principper. Især bør det understreges, at u-landene accepterede en såkaldt "case-by-case" procedure, således at u-landenes debitor-problemer behandles individuelt, men med særlig hensyntagen til de 29 fattigste stater. CIECs beslutning om en milliard-fond som en særlig nødhjælpskasse bestyret af IDA og de enkelte i-landes omlægning af bistandsmidler fra lån til gaveydelse vil i et vist omfang bidrage til at lette gældsbyrden. Yderligere skridt i denne retning studeres i en ekspertgruppe forud for UNCTAD V.

Ud over FNs, UNCTADs, Verdensbankgruppens og andre internationale organisationers bidrag til Nord-Syd dialogens fortsættelse fortjener Brandt-komiteen en bemærkning som en udmærket illustration af Nord-Syd dialogens noget bedrøvelige forfatning medio 1978. På baggrund af i-landenes mangel på både vilje og evne til for alvor at gå ind i den såkaldte dialog med u-landene, foreslog Verdensbankens direktør, Robert McNamara, i foråret 1977 nedsættelsen af en komité under ledelse af fhv. forbundskansler Willy Brandt og sammensat af en række internationalt kendte personligheder med den opgave at formulere forslag til aggregering af u-landenes mange krav om en ny økonomisk verdensorden og bidrage til problemernes løsning. I efteråret forsøgte Brandt forgæves at inddrage repræsentanter fra Sovjetunionen og andre socialistiske stater, men endte med at samle 15 personer, hvoraf de 9 repræsenterer u-landene. Blandt medlemmerne findes en række fhv. statsministre som Olof Palme, Mendes-France, Edward Heath og Eduardo Frei.⁴³⁾ Efter det første møde på Gymnich-slottet uden for Bonn i december 1977 oplyste Brandt, at komiteen i løbet af de næste 18 måneder vil udarbejde en omfattende rapport. I Geneve ledes et 10-personers sekretariat af økonomiprofessor Ohlin fra Uppsala Universitet, og komiteen har etableret kontakt med en lang række eksperter og rådgivere, heriblandt EF-kommissær Claude Cheysson, økonomiprofessor Jan Tinber-

43) Agence Europe, 29.11.77.

gen og fhv. udenrigsminister Henry Kissinger. Denne ekspert-tilknytning har givet komiteen mulighed for at åbne en kontakt til Østeuropa, ligesom Cheysson aktivt kunne deltage i komiteens 2. møde i Geneve i marts 1978.⁴⁴⁾

Komiteens arbejdsrytme er symptomatisk for stilstanden i Nord-Syd dialogen efter CIECs afslutning, ligesom dens sammensætning og arbejdsform er betegnende for 1970ernes sympatiske beredvillighed til at afprøve nye organisationsformer, hvoriblandt CIEC eller Paris-konferencen var et dristigt og interessant eksperiment såvel i teori som praksis.

44) Agence Europe, 4.3.78.